

***Biserica „Sf. Gheorghe” din Corunca (1912-2012).
Aspecte inedite din timpul construcției bisericii***

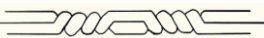
Cătălin MAIER*

Abstract: *St. George Church from Corunca (1912-2012). Unknown aspects from building time.* The study brings to light some unknown documents and facts about the history of the orthodox community from Corunca Parish, in the Archpriest Diocese of Tîrgu Mureș. The late XIX c. and the early XX c. was a time when orthodox communities of this part of Transylvania started to build wall churches instead of the wooden churches. It represented a difficult process as the parishioners were poor and the historical context was not a friendly one. But when a parish had a priest as Rev. Partenie Matei was, such a dream could come true. The study reveals the whole process of building a church in that time: the decision of the community, the search for an architect, the request for approval which was given by the Consistory and the Archbishop of Sibiu, the fundraising which was one of the most challenging step because, as we said above, people were very poor in this area and, eventually, the building of the walls.

Keywords: *Corunca, parish church, Partenie Matei, Tîrgu Mureș.*

---

* PhD candidate, Faculty of History and Philosophy at “Babeș-Bolyai” University, Cluj-Napoca, Romania.

Un capitol semnificativ al istoriei bisericești, al vieții credincioșilor și clerului ortodox, îl reprezintă construcția locașurilor de cult. Aceasta, deoarece locașul de cult reprezintă în Biserica Ortodoxă centrul vieții religioase a credincioșilor, este locul în care spiritualitatea capătă cele mai vizibile forme, locul în care credința se concretizează în Sfintele Taine și în celelalte slujbe, care pecetluiesc momentele esențiale ale vieții omului. Spiritualitatea ortodoxă capătă, de asemenea, cele mai concrete și vizibile forme în biserică odată cu marile praznice ale anului bisericesc care-i adună laolaltă pe credincioși în spațiul bisericii. Iată de ce și pentru creștinii ortodocși transilvăneni ai veacurilor trecute biserica satului era locul cel mai concret al trăirilor lor spirituale, ei acordând, prin urmare, o mare importanță acestui spațiu sacru al întâlnirii lor cu Dumnezeu.

Starea materială precară a comunităților ortodoxe din centrul Transilvaniei a făcut însă ca aceste comunități să nu poată să își construiască bisericile așa cum și le doreau sau când și le doreau. De aceea, înlocuirea bisericilor vechi, de lemn, dărăpănate, era un vis, un ideal al credincioșilor din satele ardelenene. Inventarele bunurilor bisericești, realizate în a doua jumătate a sec. al XIX-lea la inițiativa Consistoriului arhidiecezan, sunt relevante pentru ilustrarea unei imagini cât mai exacte a acestor realități. Un astfel de inventar, realizat în anul 1872 – „*Inventariul tuturor bisericilor aflătoare ano 1872 sub Protopresbiteratul Muresiu Osorheiului fiind protopresbiter Parteniu Trombițașiu de Bethlen*”¹, arată că la acea dată, în Protopopiatul Mureș Oșorhei, exista o singură biserică de piatră, iar din cele de lemn multe erau în stare foarte slabă.

„Visul nostru de decenii: a vedea odată bisericuța cea nouă,
atât de dorită”²

¹ Publicat de Elena Mihu și Gheorghe Nicolae Șincan, *Inventariul tuturor bisericilor aflătoare ano 1872 sub Protopresbiteratul Muresiu Osorheiului fiind protopresbiter Parteniu Trombițașiu de Bethlen*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2011.

² Serviciul Județean Arhivele Naționale Mureș (în continuare SJANM), Fond *Parohia Ortodoxă Română Corunca*, dos. 2, f. 76.

Un capitol interesant al vieții protopopiatului Târgu Mureș, în secolul al XX-lea, îl scrie, prin activitatea sa, preotul Partenie Matei din Corunca. Născut în satul Moșuni, în familia preotului Teodor Matei, el a urmat cursurile Academiei Andreiene, pe care le-a absolvit în 1901. A fost desemnat de Mitropolitul Ioan Mețianu din Sibiu să păstorească credincioșii din parohia Corunca, învecinată cu parohia Târgu Mureș, din toamna anului 1901.

Momentul începerii activității sale, ca paroh în Corunca, îl însemnează chiar el în „Registrul confesional de stare civilă” unde, la capitolul celor botezați, scrie:

„Începând de-aici îmi încep activitatea subsemnatul ales paroch în 16/29 sept. a.c., hirotonit în 8 noiembrie și introdus în 17 noiembrie 1901, prin ppresbiterul Nicolau Măneguțiu, în zilele înălțatului Împărat și Rege Francisc Iosif I și a ÎPS Archiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu. Parteniu Matei, par. gr(eco).or(iental)”³.

În Corunca a existat o bisericuță de lemn care data dinainte de anul 1760⁴ și care a fost distrusă de un incendiu în 1871⁵. Prin adresa nr. 80 din 11 iulie 1871, protopopul Partenie Trombițaș înștiința Consistoriul cu privire la acest nefericit eveniment, precum și despre faptul că credincioșii își doresc să ridice o nouă biserică. Ca răspuns, la 12 august 1871, Consistoriul solicită mai multe date legate de cauzele care au dus la declanșarea incendiului, dacă există vinovați, care este starea materială a comunei bisericești, când voiesc credincioșii să ridice biserica, dacă există un plan și dacă există fondurile necesare⁶. Demersul

³ Ibidem, Registre confesionale de stare civilă, dos. 193, f. 30.

⁴ Ioan Eugen Man, *Biserici de lemn din județul Mureș*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2004, p. 527.

⁵ Într-o adresă către Ministerul Cultelor, preotul Partenie Matei menționează că biserica veche ar fi ars în 1873. Credem că e vorba de o inexactitate, întrucât corespondența protopopului de Târgu Mureș din acea perioadă, Partenie Trombițaș, cu Mitropolia, pe această problemă, datează din iulie-august 1871.

⁶ SJANM, Fond Protopopiatul Ortodox Târgu Mureș, dos. 32, f. 3.

construirii unei noi biserici nu ajunge însă să se concretizeze. Rămâne totuși dorința credincioșilor pentru realizarea acestei biserici. În 1898, Consistoriul diecezan trimite o adresă prin care îndeamnă credincioșii din Corunca să-și întocmească mai întâi un proiect pentru construcția bisericii și un deviz preliminar de cheltuieli și abia apoi să facă alte demersuri în acest scop⁷. Deducem de aici că în respectiva perioadă credincioșii doreau să înceapă construcția noii biserici.

Cel mai probabil însă, din cauza sărăciei, comunitatea din Corunca nu reușește să își edifice o nouă biserică până la începutul veacului al XX-lea. În toată această perioadă, slujbele se oficiau într-o biserică improvizată, o „casă de scândură”⁸. La scurt timp după venirea în parohie, preotul Partenie Matei împreună cu Consiliul Parohial readuc în discuție necesitatea construirii unei biserici noi pentru credincioșii ortodocși. Credincioșii aveau această dorință de a avea din nou o biserică în care să se roage. Deducem lucrul acesta și dintr-o însemnare făcută în Registrul cu procese verbale, încheiate la ședințele consiliului parohial, unde, în prima ședință din anul 1903, se pune pe ordinea de zi și această problemă și se notează în protocol: „*mai ales fiind lipsă mare de o bisericuță nouă, asupra mijloacelor aceloră s-a discutat prin care ar fi posibilă edificarea ei*”⁹.

1. Surse de finanțare

Pentru a putea începe demersurile în vederea construirii unei biserici noi era nevoie însă ca parohia să dețină o parte din resursele financiare necesare, aceasta fiind una din condițiile

---

⁷ *Ibidem*, dos. 224, f. 1.

⁸ *Ibidem*, Fond *Parohia Ortodoxă Română Corunca*, dos. 1, f. 4v. Era vorba de o construcție din lemn, în care se oficiau, temporar, serviciile divine, având o lungime de 5/2,3, costul de construcție fiind 52fl. 53cr. Despre starea acesteia ne lămurește mai bine preotul Partenie Matei care, într-o adresă către Ministerul Cultelor, spune că „biserica actuală e numai o șatră făcută – provizoriu – din scânduri vechi și câțiva stâlpi și căpriori pârliți, rămași din cealaltă”.

⁹ *Ibidem*, dos. 2, f. 42v.

pentru ca Mitropolia din Sibiu să aprobe un astfel de demers. În acest scop, se analizează posibilitatea fixării unei **repartițiuni** (contribuții), exclusiv pentru edificarea bisericii, pe o perioadă de cinci ani (1903-1907), credincioșii urmând să plătească în cinci rate egale suma respectivă. Stabilirea sumei pe care fiecare familie urma să o plătească se făcea în funcție de starea materială¹⁰. Tot între actele Consiliului parohial găsim și suma exactă care s-a stabilit pentru fiecare familie în parte. Astfel, găsim patru familii, probabil din cele de frunte, mai înstărite, pentru care se stabilește o contribuție de 100 cor., respectiv 20 cor. în fiecare an. În fruntea acestora îl găsim pe preotul Partenie Matei. Celorlalte familii li se stabilesc contribuții de 50, 25, 10 sau 5 cor. În lista credincioșilor care urmau să plătească aceste contribuții găsim un număr de 48 de familii, a căror contribuție însumată ar fi adus în vistieria parohiei suma de 1290 cor. Din această sumă, precizează parohul într-o mențiune ulterioară, s-au strâns doar 1052 coroane¹¹. Pentru colectarea acestor bani și administrarea lor se propune alegerea a trei membri din Consiliul parohial.

O altă modalitate de a colecta fonduri pentru edificarea bisericii erau **petrecerile populare**, organizate în acest scop. O astfel de petrecere hotărăște Consiliul parohial să organizeze în a doua zi a Crăciunului anului 1911¹². Pentru aceasta preotul împreună cu trei consilieri fac demersurile necesare în vederea obținerii autorizațiilor necesare. Parohul înregistrează în *Protocolul de esibite* o cerere către pretorul suprem în vederea obținerii unei licențe pentru o petrecere populară. La rubrica de observații preotul menționează ulterior că petrecerea s-a ținut, iar la colectă s-a strâns suma de 60 coroane¹³.

Parohia primește, de asemenea, acordul Consistoriului Arhiepiscopalian în vederea realizării unei **colecte prin țară**¹⁴, timp

¹⁰ *Ibidem*, f. 43v.

¹¹ *Ibidem*, f. 45 și 45v.

¹² *Ibidem*, f. 99.

¹³ *Ibidem*, dos. 11, f. 89v.

¹⁴ Arhiva Mitropoliei Ardealului (în continuare AMA), V, 546/908.

de un an, pentru construirea bisericii. Consistoriul îndeamnă însă parohia să obțină și acordul autorităților administrative. În acest sens, Ministerul de Interne eliberează două autorizații pentru patru persoane¹⁵. Dintre săteni, se angajează să îndeplinească această sarcină Mihail Gheorghisor și George Nan, acesta din urmă cooptând încă două persoane, Albert Olah și George Chețan, care să participe la această colectare de fonduri. O treime din suma colectată avea să le revină celor care realizau colecta¹⁶.

Existau apoi și persoane generoase care făceau **donatii** pentru construcția bisericilor. O donație substanțială pentru construcția bisericii din Corunca a făcut-o văduva Floarea Szitai. Aceasta donează în 1912 suma de 800 coroane¹⁷. Donația ei este consemnată de preotul paroh atât în *Protocolul de esibite*, unde e înregistrat actul de donație, cât și în *Registrul confesional de stare civilă*, la anul 1922, luna ianuarie, ziua 27, când această credincioasă se mută la cele veșnice, preotul menționând-o ca fiind unul din ctitorii bisericii și, totodată, că a murit în cea mai mare sărăcie, întrucât și-a valorificat toate bunurile în bani, iar aceștia i-au fost furați, ea rămânând cu totul săracă¹⁸. Raportând această donație la suma totală a cheltuielilor cu zidirea bisericii, constatăm că, practic, această femeie donase aproximativ 10% din sumă.

Printre donatorii care au contribuit la ridicarea acestei biserici se află și Maiestatea Sa Împăratul Francis Iosif I. Consistoriul arhiepiscopal înștiințează protopopiatul Tîrgu Mureș, prin adresa înregistrată cu nr. 13719 din luna decembrie, anul 1914, că Maiestatea Sa oferă pentru zidirea bisericii din Corunca suma de 200 coroane¹⁹.

O sursă importantă de finanțare o reprezenta **Fundația Andrei Șaguna**, din ale cărei fonduri beneficiau anual foarte multe parohii sărace, dar și parohiile care își ridicau biserici. Din

---

¹⁵ SJANM, Fond Parohia Ortodoxă Română Corunca, dos. 2, f. 91.

¹⁶ *Ibidem*, f. 91v.

¹⁷ *Ibidem*, dos. 11, f. 91v.

¹⁸ *Ibidem*, Registre confesionale de stare civilă, dos. 193, f. 118.

¹⁹ AMA, V, 546/908.

bugetul pe anul 1909 al fundației se aprobă și parohiei Corunca suma de 600 cor. pentru construcția bisericii²⁰.

2. Întocmirea planului și a devizelor de cheltuieli

Biserica din Corunca urma să fie construită pe locul vechii bisericuțe de lemn, unde se afla o „casă de scânduri” în care se oficiau, temporar, slujbele.

Proiectul și devizul inițial de cheltuieli pentru construirea bisericii, realizate de întreprinzătorul și maestrul zidar Denel Ferencz²¹, sunt înaintate de către Protopopiatul Tîrgu Mureș, Consistoriului Arhidiecezan, spre aprobare, cu dosarul nr. 73 din 14 februarie 1908²². În cererea formulată de preotul paroh, Partenie Matei, acesta precizează că populația parohiei numără 150-170 de credincioși, dintre care numai jumătate „umblă” la biserică. Prin urmare, parohia nu are nevoie de o biserică mai mare decât cea prevăzută în planul care se trimite spre aprobare²³. Preotul menționează, de asemenea, că deși planul e mai rudimentar realizat, sinodul parohial l-a aprobat pentru că nu a necesitat cheltuieli.

Proiectul este analizat de serviciul tehnic, fiind făcute o serie de observații: „e prea redus în dimensiuni și prea primitiv conceput în construcție și formă. A trebuit să fie completat peste tot ca să corespundă atât ca spațiu minim al altarului cât și ca loc disponibil pentru bărbați, femei și copii”²⁴. În forma îmbunătățită de arhitectul sibian Ioan Pamfilie, colaborator al Consistoriului, proiectul este aprobat. Pentru modificările făcute la planul inițial de către Ioan Pamfilie, parohia trebuia să-i plătească acestuia suma de 40 cor. Parohia solicită însă, în mai multe rânduri, să fie absolvită de plata acestei taxe, întrucât fondurile sunt foarte reduse și cheltuielile cu ridicarea bisericii foarte mari. Răspunsul Consistoriului este că suma trebuie achitată și sugerează plățirea

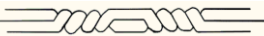
²⁰ *Ibidem*, V, 546/908, 1309.

²¹ SJANM, Fond Parohia Ortodoxă Română Corunca, dos. 2, f. 75.

²² *Ibidem*, Fond Protopopiatul Ortodox Tîrgu Mureș, dos. 329, f. 19.

²³ AMA, V, 546/908, 8430.

²⁴ SJANM, Fond Protopopiatul Ortodox Tîrgu Mureș, dos. 329, f. 21.

ei din ajutorul de 600 cor. obținut de parohie din Fondul „Șaguna” în 1909²⁵.

3. Lucrările de edificare a bisericii

În ședința din 3 februarie 1908, Consiliul parohial hotărăște găsierea unui meșter care să manufactureze cărămizile, ținând cont că prețul acestora pe piață era destul de mare, și stabilește un preț de cel mult 10 coroane pentru o mie de bucăți²⁶. Lucrarea va fi încredințată meșterului Ötvös Janoš din Tîrgu Mureș care urma să facă 50000 cărămizi. Acesta primește un avans de 40 de cor. urmând să înceapă lucrul la 1 august. Lucrurile însă nu au decurs conform contractului, întrucât angajatul nu s-a prezentat la termenul stabilit pentru începerea lucrului, ci abia după mai bine de două săptămâni. Ca urmare, Consiliul parohial stabilește să amâne pregătirea cărămizilor până în luna mai a anului 1909, întrucât condițiile meteorologice nu mai erau prielnice, fiind un timp ploios și rece, nerecomandat pentru acest proces tehnologic²⁷.

În primăvara anului următor, parohia se îngrijește de cumpărarea lemnelor necesare pentru arderea cărămizilor. În acest sens, episcopul Mihail Nehez împreună cu Mihail Cadar și Neculae Popp, sunt însărcinați să cumpere de la contele Toldalagi 3 stânjani de lemne²⁸, urmând ca ulterior să mai fie cumpărați încă 10 stânjani de lemne de la săteni.

În 17/30 aprilie 1911 este convocat Sinodul parohial care era chemat să ia hotărâri în privința atribuirii lucrării de construcție a bisericii. Comunitatea se arată și de această dată nerăbdătoare în a-și vedea împlinită dorința de a avea o biserică nouă. Pentru aceasta, propune atribuirea cât mai grabnică a lucrării de zidire unui întreprinzător, astfel încât, până la sfârșitul lunii octombrie, lucrările să fie terminate și să rămână pentru anul

---

²⁵ AMA, V, 546/908, 7361.

²⁶ SJANM, Fond Parohia Ortodoxă Română Corunca, dos. 2, f. 77.

²⁷ *Ibidem*, f. 78.

²⁸ *Ibidem*, f. 85 v.

următor doar înfrumusețarea bisericii cu pictură și dotarea cu mobilier și celelalte obiecte de cult necesare²⁹. Lucrurile însă nu aveau să se petreacă astfel, deoarece devizul inițial de lucrări, cu prețurile stabilite de Consiliul parohial și aprobate de Consistoriul arhidiecezan, nu avea să prezinte interes pentru întreprinzători, costul lucrării fiind subevaluat. În consecință, preotul Partenie Matei găsește un întreprinzător din Iernut, Gyula Blazek, care realizează un nou deviz de cheltuieli, mai realist în privința costurilor. Acesta este aprobat de Sinodul parohial, fiind trimis spre aprobare Consistoriului din Sibiu³⁰. Prețul stabilit conform noului deviz de cheltuieli este de 7200 coroane³¹. Nici de această dată însă constructorii nu vor să participe la licitație, considerând în continuare prețul lucrării ca fiind subevaluat, mai mult, ei ironizează calitatea planului realizat pentru noua biserică³².

În situația creată, realizând că dacă se continuă pe această linie riscă să nu mai construiască biserica, preotul propune Sinodului parohial, la 28 august 1911, alocarea unei sume de bani pentru realizarea unui nou proiect, cu un nou deviz de lucrări care să fie realizat în așa fel încât să se poată găsi constructori interesați de adjudecarea lucrării. Ca rezultat, la sfârșitul anului 1911, preotul prezintă Sinodului parohial noul proiect al bisericii, precum și planul preliminar privind cheltuielile. Costul lucrării se ridică, conform devizului nou întocmit, la suma de 8293 cor. Parohia avea la acel moment doar 6000 cor. adunate pentru construirea bisericii. În suma respectivă nu era calculată pictura, care însuma 400 cor., și mobilierul, care costa aproximativ 300 cor. Mai era nevoie așadar de aproximativ 3000 coroane³³.

Noul deviz de cheltuieli a fost realizat de întreprinzătorul Nemet Istvan din Toplița, singurul care a și acceptat să execute lucrarea la acest preț. Alți întreprinzători care au fost solicitați să facă oferte de preț pentru lucrare, cereau aproximativ 12000 cor.,

---

²⁹ *Ibidem*, dos. 1, f. 4v.

³⁰ *Ibidem*, f. 5v.

³¹ *Ibidem*, f. 6v.

³² *Ibidem*, f. 7.

³³ *Ibidem*, f. 8v.

sumă mult prea mare pentru posibilitățile financiare ale parohiei³⁴.

În primăvara anului următor, la sfârșitul lunii martie, un întreprinzător din Tîrgu Mureș, Manus Janos, face o nouă ofertă pentru zidirea bisericii din Corunca. Acesta participă la o întâlnire cu Sinodul parohial și după ce analizează planul noii biserici, negociind cu membrii Consiliului parohial, ajunge la o înțelegere cu aceștia, angajându-se să construiască biserica cu suma de 7200 cor., reducând puțin, la cererea parohienilor, dimensiunile proiectului, socotit a fi prea mare pentru numărul de credincioși. El primește și o arvună de 200 cor., urmând ca, după primirea aprobărilor de la Consistoriul arhidiecezan, să înceapă lucrările³⁵. Noul plan al bisericii, devizul de cheltuieli și contractul cu întreprinzătorul sunt înaintate spre aprobare la 29 martie 1912³⁶.

În iunie 1912, în Corunca erau doar 189 de credincioși „foarte săraci”³⁷. De aceea, parohul se adresează în mai multe rânduri Consistoriului arhidiecezan solicitând aprobarea unor ajutoare pentru construcția bisericii. În mai 1912 se aprobă din fondurile Fundației Șaguna suma de 400 coroane³⁸. Adăugate la cele 600 cor. aprobate din Fondul Șaguna în 1909, însumează 1000 cor., mai bine de 10% din totalul cheltuielilor.

La data de 5/18 iunie 1912 „biserica este pusă sub acoperiș și în timp de cel mult o lună va fi gata”³⁹. În această etapă a construcției bisericii, între preotul paroh, Partenie Matei, și credincioși apare o divergență. Aceasta era legată de cererea credincioșilor de a se folosi pentru plata lucrărilor care mai trebuiau efectuate, banii din „Fondul Partenie Matei”⁴⁰. Preotul

---

³⁴ *Ibidem*, f. 9.

³⁵ *Ibidem*, f. 15.

³⁶ *Ibidem*, dos. 11, f. 95.

³⁷ *Ibidem*, Fond Protopopiatul Ortodox Tîrgu Mureș, dos. 365, f. 33.

³⁸ *Ibidem*, dos. 369, f. 29.

³⁹ *Ibidem*, dos. 365, f. 33.

⁴⁰ În 1902 preotul Partenie Matei hotărăște ca din porțiunea sa canonică să cedeze un iugăr și jumătate de arător, în două parcele, în folosul parohiei. Mai exact, din veniturile realizate în urma exploatării aceluia pământ să nu se folosească nici o sumă de bani timp de 20 de ani, ci an de an sumele încasate

Partenie Matei își exprimase dorința când realizase acest fond parohial ca banii să nu fie cheltuiți decât după 20 de ani. Parohienii din Corunca mai aveau nevoie de 1200 cor. Protopopul Ștefan Russu este solicitat să intervină pentru a aplana tensiunile apărute în comunitatea din Corunca. El propune ca să se folosească banii din „Fondul Partenie Matei” pentru a se plăti cheltuielile cu construcția bisericii, cu condiția ca acești bani să se restituie apoi fie prin repartitie, fie prin alte venituri ale bisericii⁴¹.

4. Recepția lucrărilor și sfințirea bisericii

Începând cu luna aprilie 1912, în „Registrul de procese verbale” al Consiliului parohial nu mai apare, timp de un an, niciun proces verbal, fapt care ne privează de multe detalii interesante din timpul lucrărilor de zidire a bisericii. Cert este faptul că la 1/14 august preotul înregistrează în „Protocolul de esibite”, raportul înaintat către forurile superioare cu privire la finalizarea lucrărilor de zidire a bisericii⁴².

Protopopul Ștefan Russu este însărcinat, printr-un ordin al Consistoriului, să realizeze recepția lucrărilor efectuate sau „colaudarea” cum se numea în epocă. Pentru aceasta era nevoie și de expertiza unui inginer constructor. Protopopul Ștefan Russu îl cooptează în acest sens pe inginerul Peterfi Denes. Procesul de recepție a lucrărilor se realizează în prezența constructorului și a membrilor comitetului parohial la 3/16 septembrie 1912.

---

să se depună într-un fond, care să-i poarte numele. După 20 de ani, să se folosească jumătate din dobânda anuală pentru reparații la biserică, iar cealaltă jumătate să fie depusă la capitalizarea fondului până la 50 de ani. Actul fundațional avea să fie aprobat de Consistoriul arhidieceșan în 10/23 februarie 1907; *Ibidem*, Fond *Parohia Ortodoxă Corunca*, dos. 2, f. 47. Una din parcele era un „teren arător de la cârciumă (peste drum)” pentru care pe primii trei ani s-a stabilit o arendă de 25 cor. pe un an, iar cealaltă parcelă era „arătorul de la Ciotona (al mic)”, arendat pentru suma de 14,60 cor. pe an; *Ibidem*, f. 40. La finalul anului 1910, fondul ajunsese la o valoare de 725,98 coroane; *Ibidem*, f. 1v.

⁴¹ *Ibidem*, Fond Protopopiatul Ortodox Târgu Mureș, dos. 365, f. 33.

⁴² *Ibidem*, Fond Parohia Ortodoxă Română Corunca, dos. 11, f. 96.

Constatarea inginerului Peterfi Denes a fost că lucrările s-au executat în general bine⁴³. Lucrările realizate la biserică nu au inclus pictura și dotarea cu mobilier, parohia nemaiavând fondurile necesare.

După recepția lucrărilor, urma stabilirea unei zile pentru sfințirea bisericii, moment al consacrării edificiului eclesial și de încununare a eforturilor comunității parohiale. În mod normal, în ritualul ortodox, slujba de sfințire a unei biserici este făcută de episcop. Prezența episcopului implica însă o sumă de cheltuieli care, pentru comunitatea bisericească, epuizată financiar după anii de construcție, era de multe ori aproape imposibil de acoperit, în special în cazul comunităților mici și sărace, cum e și cazul celei din Corunca. De aceea, cutuma era că episcopul însărcina pe protopopul locului să facă sfințirea bisericii după tipicul prescris pentru preoți.

În fondurile cercetate până în prezent nu am găsit documentele de sfințire a bisericii. Am găsit, în schimb, o însemnare a preotului din Corunca făcută în „Registrul confesional de stare civilă”, la capitolul botezuri, unde preotul înscrie botezul celui de al cincilea copil, Leontin, botezat la 4/17 noiembrie 1912, „când s-a sfințit biserica”, oficiantul botezului fiind protopopul Țirgu Mureșului, Ștefan Russu⁴⁴. Am dedus de aici că, la fel ca în cazul altor biserici din protopopiat, biserica a fost sfințită de protopopul locului.

Concluzii

Începutul secolului al XX-lea este perioada în care multe dintre comunitățile ortodoxe din Protopopiatul Mureș încep să edifice biserici noi, multe dintre ele de zid. Greutățile și sacrificiile făcute de comunitatea credincioșilor ortodocși din Corunca pentru zidirea bisericii le regăsim și în demersurile altor comunități din protopopiat angajate și ele în astfel de proiecte de ridicare a unor edificii eclesiale mai trainice, mai durabile.

---

⁴³ AMA, V, 546/908.

⁴⁴ SJANM, Registre confesionale de stare civilă, dos. 193, f. 39.

Contribuția credincioșilor la împlinirea acestui vis, fie ea financiară, în produse agricole sau constând în muncă fizică, face din acești oameni simpli ai satelor românești adevărați ctitori de biserici închinare Domnului, dar totodată spații care au asigurat păstrarea unității de credință și de limbă a credincioșilor ortodocși români.

References

1. Arhiva Mitropoliei Ardealului: Dosar V, 546/908.
2. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Mureș: Fond *Protopopiatul Ortodox Tîrgu Mureș*, dosare: 32, 224, 365, 329, 369;
3. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Mureș: Fond *Parohia Ortodoxă Corunca*, dosare: 1 (Jurnal de casă), 2 (Procese verbale), 11 (Protocol de esibite 1882-1912);
4. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Mureș: Fond Registre confesionale de stare civilă, dosar 193.
5. Man, Ioan Eugen, *Biserici de lemn din județul Mureș*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2004.
6. Mișu, Elena; Șincan, Gheorghe Nicolae, *Inventariul tuturor bisericilor aflătoare ano 1872 sub Protopresbiteratul Muresiu Osorheiului fiind protopresbiter Parteniu Trombițașiu de Bethlen*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2011.